

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz-Yeterlik İnançlarının Mezuniyet Türüne Göre İncelenmesi: Bir Nedensel Karşılaştırma Araştırması *

An Investigation Of Self-Efficacy Beliefs Of Pre-School Teachers According To Graduation Types: A Causal-Comparative Research

Ceyhun ERTAN *

Öz :

Bu çalışmada resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmen olarak çalışan okul öncesi öğretmenlerinin mezuniyet türüne göre öz-yeterlik inançlarının farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubu 308 okul öncesi öğretmeni olarak belirlenmiştir. Çalışmada veri toplama aracı olarak Tepe ve Demir (2012) tarafından geliştirilen beşli likert tipteki “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz-yeterlilik İnançları Ölçeği” kullanılmıştır. Çalışmanın veri analizi Tek Yönlü Varyans analizi ile (ANOVA) gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonuçlarına göre mezuniyet türleri bakımından okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik inanç düzeylerinin anlamlı şekilde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmanın, okul öncesi öğretmenlerinin mezuniyet türleri ile ilgili daha önce bir çalışmaya rastlanmamış olması dolayısıyla alan yazında farkındalık yaratabileceği düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Okul öncesi eğitim, okul öncesi öğretmenleri, öz-yeterlik inancı, mezuniyet türü, nedensel karşılaştırma araştırması.

* Bu çalışma 31 Mayıs - 3 Haziran 2016 tarihleri arasında Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nde gerçekleştirilen 3. Avrasya Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde (EJER, 2016) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Denizli Pamukkale Üniversitesi, Öğretim Görevlisi.

Abstract:

This study investigates whether self-efficacy beliefs of pre-school teachers working at public and private pre-school education institutions differ or not according to their graduation type. The sample of the study is composed of 308 pre-school teachers. As the data collection tools, "Pre-School Teachers' Self-Efficacy Beliefs Scale" designed as Likert type 5 degree scale developed by Tepe and Demir (2012) was utilized in the study. In the analysis of the data, one-way variance analysis (ANOVA) was conducted. According to the results of the study, it was concluded that the self-efficacy levels of pre-school teachers differed significantly according to the graduation types. It is considered that this study will contribute to the field by creating awareness on the graduation types of pre-school teachers since no study was encountered in the literature on this issue.

Keywords: Pre-School Education, Pre-School teachers, Self-Efficacy Beliefs, Graduation Type, Causal Comparative study.

Giriş

Eğitim süreci içinde ele alınan hedeflerin gerçekleşmesi öğretme sürecinin etkililiğine, öğretme sürecinin etkililiği ise büyük ölçüde öğretmene ve onun öğretme ortamında gerçekleştirdiklerine bağlıdır (Ün Açıkgöz, 2005: 20). Bu yönüyle öğretmen, öğrenme-öğretme ortamının en önemli değişkenlerinden biridir (Sönmez, 2012: 160). Öğretmen; belirli bir alanda eğitim alarak resmi ya da özel eğitim kurumlarında öğrencilerin öğrenim yaşantıları kazanmalarına kılavuzluk etmek, öğrencilere yol göstermek ve bu sayede öğrencilerin büyüme ve gelişmelerine yardımcı olmak amacıyla görevlendirilmiş kişi olarak tanımlanabilir (Bakırcıoğlu, 2012: 644). Ayrıca 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre öğretmenlik "devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üstlenen özel bir uzmanlık mesleğidir" (MEB, 1973). Bu tanımdan da anlaşıldığı üzere özel bir uzmanlık mesleği olan öğretmenliğin ve mesleğin uygulayıcısı olan öğretmenin nasıl yetiştirilmesi gerektiği Türk Milli Eğitim Sistemi içinde devam eden bir tartışma konusudur. Ülkemizde öğretmen yetiştirme sürecinin ele alındığı ve tartışıldığı birçok bilimsel çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalarda genel olarak tarihsel süreçte ülkemizde öğretmen yetiştirme politikalarının ele alındığı, ülkemizin başka ülkelerdeki öğretmen yetiştirme politikalarıyla karşılaştırıldığı, öğretmen yetiştirme sürecinin niteliğinin incelendiği, öğretmenlerin istihdam durumlarının tartışıldığı, öğretmen yeterliliklerinin sorgulandığı, öğretmen yetiştirmede karşılaşılan sorunların ele alındığı ve bazı öğretmen yetiştirme modellerinin tanıtıldığı görülmektedir (Altunya, 2008; Aras ve Sözen, 2012; Atanur-Baskan, Aydın ve Madden, 2006; Azar, 2011; Bilir, 2011; Doğan, 2005; Karakütük, 2001; Kavcar, 2002; Kuzu, 2009; Okçabol vd., 2003; Özoğlu, 2010; Taşdemirci, 2002; TED, 2009; Şişman, 2009; YÖK, 1998). Ülkemizde öğretmen yetiştirme ile ilgili bu çalışmaların yapılmış olması,

öğretmen yetiştirme sürecinin dikkatle ele alındığının bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Bununla birlikte genel anlamda öğretmen yetiştirme sürecinin yanında, özellikle branşlar esasına dayalı olarak öğretmen yetiştirme sürecinin ele alınmasının daha anlamlı olabileceği düşünülebilir. Özellikle doğumundan zorunlu eğitim çağına gelene değin her bireyin en ideal düzeyde gelişimini hedefleyen (Aral, Kandır ve Can-Yaşar, 2002) okul öncesi eğitim süreci kapsamında, bireylerin karşılaşacakları ilk öğretmen olan okul öncesi öğretmenlerinin yetiştirilme boyutu ayrı bir anlam kazanmaktadır. Alan yazın incelendiğinde, ilk ve en eski okul öncesi öğretmen yetiştirme programının tanıtıldığı (Güler ve Öztürk, 2003), okul öncesi öğretmen yetiştirme programının aday öğretmen görüşleri ışığında tartışıldığı (Şahin vd. 2013) ve okul öncesi öğretmen yetiştirme programının farklı ülkelerle karşılaştırıldığı (Küçüköğlü ve Kızıltaş, 2012; Balım, Argun ve Cüez, 2006) çalışmalarına rastlanmaktadır. Ayrıca okul öncesi öğretmen özellikleri ve öğretmen yetiştirmeye yönelik olarak (Oktay, 1991) bir çalışmaya daha rastlanmıştır. Oktay'ın (1991) çalışması özellikle okul öncesi öğretmenliği programının 2 yıllık olmak yerine lisans düzeyine çıkarılması gerekliliğini vurgulamakta ve dönemin okul öncesi öğretmen yetiştirilmesi sürecine ışık tutmaktadır.

Bugün itibarıyla resmi ya da özel okul öncesi eğitim kurumları dikkate alındığında, bu kurumlarda “öğretmen” sıfatıyla çalışan bireylerin kız meslek lisesi mezunlarından, okul öncesi öğretmenliği mezunlarına kadar geniş bir yelpazede seyrettiği söylenebilir. Milli Eğitim Bakanlığının resmi tanımlamaları (usta öğretici, ücretli öğretmen vb.) bir tarafa bırakıldığında bu öğretmenlerin, kız meslek lisesi mezunu, önlisans çocuk gelişimi programı mezunu, 4 yıllık açık öğretim okul öncesi öğretmenliği mezunu, 4 yıllık örgün okul öncesi öğretmenliği mezunu olarak çalıştıkları gözlenmektedir. Bununla birlikte Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi okul öncesi eğitim kurumlarında lise mezunlarının öğretmen olarak çalıştırılmadığını vurgulamakta fayda görülmektedir.

Okul öncesi eğitim, diğer eğitim kademeleriyle kıyaslandığında, en alt kademede gibi görünse de önemi ve sonraki yıllara katkısı dikkate alındığında birinci derecede değere sahip bir eğitim kademesi olarak betimlenebilir. Bilindiği üzere insan yaşamının en kritik ve en değerli yılları okul öncesi döneme rastlamaktadır. Bu derecede değerli ve kritik bir dönemde görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin niteliklerinin çok yüksek olması gerekmektedir. Bu bağlam içerisinde değerlendirildiğinde okul öncesi dönem çocuklarının yoğun görev ve sorumluluklarını yüklenilemek, ancak yüksek niteliklere sahip okul öncesi öğretmenlerince gerçekleştirilebilir (Gürkan, 2005: 78).

Okul öncesi öğretmenlerinin sahip olması gereken yüksek niteliklerden birinin öğretmen öz-yeterlik inancı olduğu söylenebilir. Öğretmen öz-yeterliğinden önce öz-yeterlik kavramının tanıtılması uygun görülmektedir. Bir kavram olarak öz-yeterlik Sosyal Bilişsel Kuram çerçevesinde Albert Bandura tarafından dikkatli şekilde ele alınmış ve öz-yeterlik durumunun bireylerin davranışları üzerinde rol oynayan temel bir kavram olduğu vurgulanmıştır (Senemoğlu, 2001: 235). Öz-yeterlik, bireylerin belirli hünelerlerini sergilemesi için gereken eylemler dizisini örgütleme

ve gerçekleştirme yetilerine ilişkin inanç (Bandura, 1997: akt.: Miller, 2008: 261), bir sorunu çözmek ya da bir görevi tamamlamak için belli davranışları organize etme ve uygulayabilme becerimize olan güven (Plotnik, 2009: 460) ya da bireyin farklı durumlarla baş etmede, belli bir etkinliği başarma yeteneğine ve kapasitesine ilişkin kendi algısı/inancı (Değer, 2011: 476) olarak tanımlanmıştır. Öz-yeterlik inancı yönünden güçlü bireyler beklenmedik şekilde ortaya çıkan ve başa çıkma zorunluluğu doğuran yaşantılardan kaçınmazlar. Aksine bu tarz beklenmedik ve olumsuz yaşantılarla etkin ve başarılı bir şekilde mücadele etmekte ısrarcıdırlar. Bununla birlikte öz-yeterlik inancı bakımından zayıf bireyler, güçlülerle kıyaslandığında, kendilerine sunulan görev ve sorumlulukları tamamlama noktasında daha çok kaygı, gerginlik ve hoşnutsuzluk sergilemektedirler (Bandura, 1997). Bireylerin öz-yeterlik inançlarının temelinde dört önemli kaynaktan sağlanan bilgilerin bulunduğu söylenebilir. Bunlar;

- Yeni bir görevdeki başarıyı tahmin etme üzerine benzer görevlerdeki başarı ve başarısızlıklara ilişkin önceki deneyimler,
- Bireyin kendine benzer başka kişilerin başarılı ya da başarısız etkinlikleri bağlamında kendinin de aynı etkinlikleri başarabileceği ya da başaramayacağına ilişkin dolaylı yaşantılar,
- Becerilerimiz hakkında başkalarının neler söylediğiyle ilişkili olarak sözel ikna,
- Gücümüzü, incinebilirliğimizi ve becerimizi değerlendirmek için bedenimizden gelen geribildirimler olarak sıralanabilir (Plotnik, 2009: 460, Senemoğlu, 2001: 235).

Öğretmen yeterliliği ve öğretmen öz-yeterliği kavramlarının aynı anlama gelebileceği yönündeki bir kargaşayı önlemek adına bu kavramların tanımlanması uygun olacaktır. Buna göre öğretmen yeterliliği; öğretmenlerin bilgi, beceri, tutum, değer, davranış gibi öğretmenliğin işlevlerini yerine getirebilmek için sahip olmaları öngörülen özellikler ya da nitelikler bütünüdür ifade etmede kullanılmaktadır (Şişman, 2009). Öğretmen öz-yeterliği ise, öğretmenin öğretmenlik görevini sürdürmesi ve başarması için gerekli olan eylemi düzenlemeye ve gerçekleştirmeye yönelik kapasitesi ile ilgili *inançları* olarak tanımlanabilir (Tschannen-Moran, Hoy ve Hoy, 1998). Bir öğretmenin kendisi ile ilgili öz-yeterlik inancı ne kadar güçlü olursa o derecede güçlüklerin üstesinden gelebilir, karşılaştığı problemlere çözüm üretebilir ve daha da önemlisi kendi yaşam deneyimlerinden öğrenebilir (Bangs ve Frost, 2012).

Öğretmen öz-yeterliği ile ilgili bazı çalışmaları ayrıntılı olarak incelemek mümkündür. Çakır (2005), Anadolu Üniversitesi İngilizce Öğretmeliği Lisans Programında uzaktan öğrenim gören 1. ve 3. sınıf öğrencileri ile eğitim fakülteleri İngilizce öğretmenliği programlarında okuyan 1. ve 3. sınıf öğrencilerinin mesleki yeterlik inançlarının farklılık göstermediğini ve cinsiyetin de öğretmen adaylarının mesleki yeterlik inançları açısından herhangi bir farklılık oluşturmadığı sonu-

cuna ulaşmıştır.

Çapri ve Çelikkaleli (2008), eğitim fakültesi ve teknik eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının mesleki yeterlik inançlarını çeşitli değişkenler üzerinden inceledikleri çalışmada, öğretmen adaylarının mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet bakımından bayan öğretmenler lehine anlamlı düzeyde farklılaştığını belirlemişlerdir. Ayrıca öğretmen adaylarının mesleki yeterlik inançlarının, öğrenim görülen program bakımından eğitim fakültesinde yer alan programlar lehine anlamlı düzeyde farklılaştığı ve toplamda eğitim fakültesi öğretmen adaylarının, teknik eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarına kıyasla mesleki yeterlik inanç düzeylerinin anlamlı şekilde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kesgin'in (2006), okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik düzeyleri ile problem çözme yaklaşımlarını kullanma düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik düzeylerinin ortalamasının üzerinde olduğu belirlenirken, öğretmenlerin öz-yeterlilik düzeyinin medeni duruma, yaşa, gelir durumuna, kıdem yılına ve çalışılan okul türüne göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı bulunmuştur. Ayrıca okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlilik düzeyinin mezun olunan bölüme göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ancak ortalama sonuçlar dikkate alındığında en yüksek ortalamaya Çocuk Gelişimi Öğretmenliği Lisans mezunlarının, en düşük ortalamaya ise Okul Öncesi Öğretmenliği ve Anaokulu öğretmenliği lisans bölümü mezunlarının sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin, öğretmen öz-yeterlik inançlarının çeşitli değişkenlerle ilişkisinin incelendiği ve 98 okul öncesi öğretmeni üzerinden yürütülen bir çalışmada (Gömleksiz ve Serhatlıoğlu, 2013), okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik inançlarını yüksek düzeyde algıladıkları ve bu algıların cinsiyetlerine, hizmet sürelerine, görev yaptıkları kuruma ve bu kurumun içinde bulunduğu sosyo-ekonomik düzeye göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik, sınıf kalitesi (öğretim sürecindeki uygulamalar ve duygusal olarak destek verme) düzeylerinin, çocukların yazma becerisi ve kelime bilgisi üzerine yordayıcı etkisinin belirlenmeye çalışıldığı Amerika'da gerçekleştirilen bir çalışmada 67 öğretmen ve 328 çocuk örnekleme alınmıştır. Çalışma bulgularına göre okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik inançları ve sergiledikleri sınıf kalitesine yönelik davranışlarının çocuklarının yazma farkındalığı üzerine anlamlı bir yordayıcı etkiye sahip olduğu fakat kelime bilgisi üzerine yordayıcı etkisi olmadığı bulunmuştur. Bununla birlikte öğretmenlerin öz-yeterlik inançları, sınıf kalitesi davranışları ve çocukların kelime bilgisi kazanımı arasında önemli bir etkileşim olduğu, öz-yeterlik inanç düzeyi yüksek öğretmenlerin sınıfındaki çocukların daha fazla kelime bilgisi sağladığı anlaşılmıştır (Guo, Piasta, Justice ve Kaderavek, 2010).

Okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik inançlarının, öğretme deneyimleri, diğer öğretmenlerle işbirliği yapma ve çocukların etkinliklere katılma durumları ile nasıl bir ilişki içinde olduğunun incelenmeye çalışıldığı bir başka çalışma sonuçla-

rına göre, öğretmenlerin rapor ettikleri öz-yeterlik inançları ile çocukların etkinliklere katılımı ve diğer öğretmenlerle işbirliği yapma arasında önemli ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla çocukların etkinliklere katılım düzeyi yüksek olduğunda, diğer öğretmenlerle yüksek düzey işbirliği içinde çalışan okul öncesi öğretmenlerinin, yüksek düzeyde öz-yeterlik inancına sahip olduğu anlaşılmıştır (Guo, Justice, Sawyer ve Tompkins, 2011).

Anlaşılabileceği üzere genelde öğretmenler ve özelde okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik inançları ile ilgili çeşitli bilimsel çalışmalar bulunmaktadır. Ancak daha önce ülkemizdeki öğretmen yetiştirme politikaları ve sorunları ile ilgili olarak vurgulanan veriler ışığında ve okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan farklı mezuniyet türlerine sahip öğretmenler ele alındığında doğrudan, okul öncesi öğretmenlerinin mezuniyet türlerine göre öz-yeterlik inançlarının incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Problem Cümlesi

Okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmen olarak çalışan; önlisans çocuk gelişimi programı mezunu öğretmenler, açık öğretim fakültesi okul öncesi öğretmenliği lisans programı mezunu öğretmenler ve örgün okul öncesi öğretmenliği lisans programı mezunu öğretmenler arasında öğretmen öz-yeterlik inançları bakımından anlamlı düzeyde farklılık var mıdır? Bu problem cümlesi temele alınarak aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. Okul öncesi öğretmenlerinin Öğretme Öğrenme Sürecine yönelik öz-yeterlik inançlarına ilişkin görüşleri hangi düzeydedir ve bu görüşler mezuniyet türlerine göre farklılaşmakta mıdır?
2. Okul öncesi öğretmenlerinin İletişim Becerilerine yönelik öz-yeterlik inançlarına ilişkin görüşleri hangi düzeydedir ve bu görüşler mezuniyet türlerine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Okul öncesi öğretmenlerinin Aile Katılımına yönelik öz-yeterlik inançlarına ilişkin görüşleri hangi düzeydedir ve bu görüşler mezuniyet türlerine göre farklılaşmakta mıdır?
4. Okul öncesi öğretmenlerinin Planlamaya yönelik öz-yeterlik inançlarına ilişkin görüşleri hangi düzeydedir ve bu görüşler mezuniyet türlerine göre farklılaşmakta mıdır?
5. Okul öncesi öğretmenlerinin Öğrenme Ortamlarının Düzenlenmesine yönelik öz-yeterlik inançlarına ilişkin görüşleri hangi düzeydedir ve bu görüşler mezuniyet türlerine göre farklılaşmakta mıdır?
6. Okul öncesi öğretmenlerinin Sınıf Yönetimine yönelik öz-yeterlik inançlarına ilişkin görüşleri hangi düzeydedir ve bu görüşler mezuniyet türlerine göre farklılaşmakta mıdır?

7. Okul öncesi öğretmenlerinin Toplam Öz-Yeterlik inançlarına ilişkin görüşleri hangi düzeydedir ve bu görüşler mezuniyet türlerine göre farklılaşmakta mıdır?

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmen olarak çalışan ve farklı türde öğretmenlik eğitime tabi tutulan öğretmenlerin, öğretmen öz-yeterlik inançları bakımından anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesidir.

Araştırmanın Önemi

Öğretmen yetiştirme süreci ile ilgili tartışmaların bilimsel olarak güncelliğini koruduğu göz önüne alındığında, farklı türde yetiştirilmiş okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik inanç düzeylerinin belirlenmesi, okul öncesi öğretmen yetiştirme politikaları ve uygulamaları için bir referans noktası olarak görülebileceğinden bu çalışmanın alana katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte farklı türde yetiştirilen okul öncesi öğretmenleri ile ilgili herhangi bir bilimsel çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmanın, genelde öğretmen özelde ise okul öncesi öğretmeni yetiştirme politikaları üzerine, ilgililerin farkındalıklarını artırabileceği düşünülmektedir.

Sınırlılıklar

1. Araştırma internet aracılığıyla erişim sağlanan okul öncesi öğretmenleriyle sınırlıdır.
2. Okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik düzeyleri ölçme aracının ölçekbilmediği düzey ile sınırlıdır.

YÖNTEM

Çalışmanın bu kısmında, araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Okul öncesi öğretmenlerinin mezuniyet türlerine göre öz-yeterlik inançlarının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışma bir nedensel karşılaştırma araştırmadır. Nedensel karşılaştırma araştırmaları bir şekilde ortaya çıkan/var olan bir durum/olayın nedenlerini, bu nedenler üzerinde etkili olabileceği düşünülen değişkenleri veya bir etkinin sonuçlarını belirlemeye yönelik olarak yürütülen

bir araştırma türüdür (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2008: 185).

Nedensel karşılaştırma araştırmaları yöntem olarak neden - sonuç ilişkisini açıklamaya çalışması bağlamında ele alındığında deneysel araştırmalara benzeti-
lebilir. Buna rağmen nedensel karşılaştırma araştırmalarında deneysel araştırmalardan farklı olarak gruplar oluşturmaz; çünkü olaydan etkilenenler ya da etkilenmeyenler olayın kendi seyri içinde kendiliğinden oluşmuştur. Araştırmacı, olayın nedenine müdahale etmez. Bu değişken zaten vardır ve bir sonuca yol açıp açmadığının ortaya konması beklenir. Araştırmacının bu bağlamdaki görevi meydana gelen bu durumun olası nedenlerini ve nedenle ilişkili olabilecek etkenleri belirleme çabasıdır (Can, 2014; Cohen ve Manion, 1994; Büyüköztürk vd., 2008).

Bu araştırmada da resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenler farklı mezuniyet türlerine sahiptirler. Öğretmenlerin mezuniyet türleri araştırmacının manipülasyonundan bağımsız olarak oluşmuştur. Araştırma kapsamında bu gruplarda yer alan öğretmenlerin öz-yeterlik inanç düzeyleri incelenmiştir. Böylece okul öncesi öğretmenlerinin mezuniyet türlerine göre öz-yeterlik inanç düzeylerinin farklılık gösterip göstermediği saptanmaya çalışılmıştır. Elde edilen bulgular ışığında okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik inanç düzeylerinde mezuniyet türünün etkisi belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışmanın evreni, Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerden oluşmaktadır. Çalışmanın amacı mezuniyet türlerine göre öz-yeterliğin belirlenmesi olduğundan ve Milli Eğitim Bakanlığı’nın öğretmenlerin mezuniyet türlerine göre bir istatistiki veri yayınlamamış olmasından dolayı tüm okul öncesi öğretmenleri evren olarak kabul edilmiştir. Öğretmenlerin mezuniyet türlerine göre öz-yeterlik inançlarının benzeşiklik ya da farklılığı incelenmeye çalışıldığından, özellikle daha fazla açık öğretim lisans mezunu öğretmene ulaşabilmek adına çalışma grubu internet yoluyla ulaşılabilen öğretmenlerden oluşturulmuştur. (Bu önleme rağmen Tablo 1. den de anlaşılacağı üzere örnekleme en az açık öğretim mezunu öğretmenin dahil olduğu görülebilir). Bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin mezuniyet türlerine göre öz-yeterlik inançları incelendiği için, bahsi geçen 3 farklı mezuniyet türünün her birinden *internet yoluyla* ulaşılabilen bütün okul öncesi öğretmenlerinin örnekleme alınması sağlanmıştır.

Tablo 1. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerine ilişkin kişisel veriler

		f	%
Cinsiyet	Kadın	292	95
	Erkek	16	5
Yaş	20-25	117	38
	26-30	59	19
	31-35	78	25
	36-40	34	11
	40 ve üstü	20	7
Hizmet Yılı	1-3	108	35
	4-6	89	29
	7-10	56	18
	11-15	34	11
	16-20	10	3
	21-25	7	2
Mezuniyet Türü	26 ve üstü	3	1
	Önlisans	84	27
	Açıköğretim Lisans	78	25
Çalışılan Okul Türü	Örgün Öğretim Lisans	146	48
	Bağımsız Anaokulu	105	34
	İlköğretim Anasınıfı	152	49
Toplam	Özel Anaokulu	51	17
		308	100

Tablo 1. incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin % 95'inin (n=292) kadın cinsiyetinde olduğu, % 39'unun 20-25 (n=117) yaşlar arasında ve % 7'sinin (n=7) 40 ve üstü yaşa sahip olduğu, yaklaşık % 65'inin (n=197) 1-6 yıllık hizmet süresine sahip olduğu görülmektedir. Mezuniyet türü bakımından %27'sinin (n=84) önlisans, % 25'inin (n=78) açıköğretim lisans ve % 48'inin (n=146) örgün öğretim lisans mezunu oldukları anlaşılmaktadır. Son olarak ilköğretim anasınıflarında çalışanların %49'luk (n=152) kısmı oluşturdukları, bağımsız anaokulunda çalışanların % 34 (105) ve özel anaokulunda çalışanların %17'lik (n=51) dağılım gösterdikleri göze çarpmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Öğretmen Kişisel Veri Formu

Öğretmen Kişisel Veri Formu, çalışmaya katılan öğretmenlerin yaş, cinsiyet, mezuniyet türü, kıdem yılı, görev yapılan il ve görev yapılan okul türü hakkında bilgi edinmek üzere araştırmacı tarafından geliştirilmiş bir belgedir.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz-yeterlilik İnançları Ölçeği

Araştırmanın verileri, Tepe ve Demir (2012) tarafından beşli likert türde geliştirilen "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz-yeterlilik İnançları Ölçeği" ile toplan-

mıştır. Anılan ölçek, altı alt boyuta sahip olup 37 maddeden oluşturulmuştur. Bu alt boyutlar sırasıyla Öğrenme Öğretme Süreci, İletişim Becerileri, Aile Katılımı, Planlama, Öğrenme Ortamlarının Düzenlenmesi ve Sınıf Yönetimi olarak belirlenmiştir. Ölçeğin derecelendirilmesi “(1) hiç, (2) az, (3) orta, (4) çok ve (5) tamamen” şeklinde yapılmaktadır.

Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde 896 okul öncesi öğretmeni üzerinden sağlanan veriler yoluyla geçerlik ve güvenilirlik işlemleri yapılmıştır. Ölçek toplam madde korelasyon katsayısı 0.65 ile 0.81 arasında değişmektedir. Ölçeğin toplam Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.97’dir. Alt boyutlara ilişkin Cronbach Alpha değerleri Öğrenme Öğretme Süreci 0.91, İletişim Becerileri için 0.90, Aile Katılımı için 0.90, Planlama için 0.87, Öğrenme Ortamlarının Düzenlenmesi için 0.88 ve Sınıf Yönetimi için 0.87 olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada aritmetik ortalamaların yorumlanmasında ise; 1,00-5,00 arasındaki ortalama değerler “Çok Az: 1.-1.80”, “Az: 1.81-2.60”, “Orta: 2.61-3.40”, “İyi: 3.41-4.20” ve “Çok İyi: 4.21-5.00” olarak belirlenmiştir.

Veri Toplama Süreci

Bu çalışmanın veri toplama sürecinde aşağıdaki işlem basamakları uygulanmıştır.

Çalışmanın ölçme araçları olan “Öğretmen Kişisel Bilgi Formu” ve “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz-yeterlilik İnançları Ölçeği” GoogleDocs yazılım programı aracılığıyla internet belgesi haline getirilmiş ve böylece ölçeklerin internet ortamında doldurulmasına olanak sağlanmıştır.

Çalışma örneklemini için hedeflenen 3 farklı mezuniyet türüne sahip okul öncesi öğretmenlerine ulaşmak adına, 2 adet resmi okul öncesi eğitim ile ilgili derneğe ve 3 adet gayri resmi ve internet üzerinden örgütlenmiş ve okul öncesi öğretmenlerince oluşturulmuş internet sitesine, ölçme için hazırlanan GoogleDocs linki ve gerekli açıklamaları içeren elektronik posta gönderilmiştir. Bunlara ilaveten Facebook ve Twitter adlı sosyal paylaşım sitelerinde “okul öncesi öğretmenlerinin” oluşturduğu çeşitli gruplara da GoogleDocs sayfası ve gerekli açıklamaları içeren bir link gönderilerek çalışmaya katılmaları sağlanmıştır.

Veri toplama amacıyla oluşturulan GoogleDocs sayfası ilk olarak 10.06.2014 tarihinde hedef kitleye iletilmiş ve 10.09.2014 tarihinde yaklaşık 3 aylık bir süre sonunda link kaldırılmıştır. Bu sayede çalışma 308 öğretmen üzerinden tamamlanmıştır.

Verilerin Analizi

Ölçme araçlarından elde edilen verilerin çözümlenmesinde yüzde, frekans, aritmetik ortalama, standart sapma ile nicel verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntemlerden biri olan Tek Yönlü Varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin mezuniyet türü ile öz-yeterlik inanç düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığının tespit edilmesi Tek Yönlü Varyans analizi ile gerçekleştirilmiştir. Ayrıca varyans analizi öncesi, varyansın eşit dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için Levene testi uygulanmıştır. Anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Çalışmanın bu kısmında, örnekleme alınan öğretmenlerinin “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz-yeterlilik İnançları Ölçeği” içinde bulunan Öğrenme Öğretme Süreci (ÖÖS), İletişim Becerileri (İB), Aile Katılımı (AK), Planlama (PL), Öğrenme Ortamlarının Düzenlenmesi (ÖOD), Sınıf Yönetimi (SY) ve toplam öz-yeterlilik puanlarının hangi düzeyde olduğu ve bu puanların mezuniyet türlerine göre farklılık gösterip göstermediği ele alınmıştır.

Tablo 2. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mezuniyet Türlerine Göre Öğrenme Öğretme Süreci Alt Boyutuna İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Öğrenme Öğretme Süreci			
Mezuniyet Türü	n	$\bar{x}$	SS
Önlisans	84	4.32	0.43
Açıköğretim Lisans	78	4.32	0.41
Örgün Lisans	146	4.16	0.50
Toplam	308	4.24	0.46

Tablo 2.’de okul öncesi öğretmenlerinin Öğrenme Öğretme Süreci’ne göre öz-yeterlilik inanç puanları incelendiğinde önlisans ve açıköğretim mezunu okul öncesi öğretmenlerinin ($\bar{x}=4.32$), örgün lisans öğretmenlerinin ise ($\bar{x}=4.16$) ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Buradan hareketle önlisans ve açıköğretim lisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinin Öğrenme Öğretme Süreci’ne göre öz-yeterlilik inanç düzeylerinin “çok iyi”; örgün lisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinin Öğrenme Öğretme Süreci’ne göre öz-yeterlilik inanç düzeylerinin ise “iyi” olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mezuniyet Türlerine Göre Öğrenme Öğretme Süreci Alt Boyutuna İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Mezuniyet Türü	n	$\bar{x}$	SS	F	p	Fark
Önlisans	84	4.32	0.43			
Açıköğretim Lisans	78	4.32	0.41			
Örgün Lisans	146	4.16	0.50	4.751	0.009	1-3; 2-3
Toplam	308	4.24	0.46			

Levene: 1.606; p=0.202

1= Önlisans, 2=Açıköğretim Lisans, 3=Örgün Lisans

Tablo 3. İncelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin Öğrenme Öğretme Süreci alt boyutuna ilişkin görüşlerinin mezuniyet türlerine göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaştığı gözlenmektedir ($F=4.751$; $p<0.05$). Elde edilen bu farkın hangi gruplar arasında ortaya çıktığını anlamak için Scheffe Testi yapılmıştır. Scheffe Testi sonuçlarına göre önlisans mezunu öğretmenler ile örgün öğretim lisans mezunu öğretmenler arasında önlisans lehine; açıköğretim lisans mezunu öğretmenlerle örgün öğretim lisans mezunu öğretmenler arasında açıköğretim lehine farklılık olduğu bulunmuştur. Bir başka ifadeyle önlisans mezunu ve açıköğretim lisans mezunu öğretmenlerin Öğrenme Öğretme Süreci alt boyut puan ortalamaları örgün lisans mezunu öğretmenlerin Öğrenme Öğretme Süreci alt boyut puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 4. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mezuniyet Türlerine Göre İletişim Becerileri Alt Boyutuna İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

İletişim Becerileri			
Mezuniyet Türü	n	$\bar{x}$	ss
Önlisans	84	4.47	0.38
Açıköğretim Lisans	78	4.42	0.41
Örgün Lisans	146	4.31	0.46
Toplam	308	4.38	0.43

Tablo 4.'te okul öncesi öğretmenlerinin İletişim Becerileri'ne göre öz-yeterlik inanç puanları incelendiğinde önlisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinin ($\bar{x}=4.47$), açıköğretim lisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinin ($\bar{x}=4.42$) ve örgün lisans mezunu öğretmenlerin ise ($\bar{x}=4.31$)'lik ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Buradan hareketle önlisans, açıköğretim lisans ve örgün lisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinin İletişim Becerileri'ne göre öz-yeterlik inanç düzeylerinin "çok iyi" olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 5. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mezuniyet Türlerine Göre İletişim Becerileri Alt Boyutuna İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Mezuniyet Türü	n	$\bar{x}$	ss	F	p	Fark
Önlisans	84	4.47	0.38	4.402	0.013	1-3
Açıköğretim Lisans	78	4.42	0.41			
Örgün Lisans	146	4.31	0.46			
Toplam	308	4.38	0.43			

Levene: 2.030; p=0.133

1= Önlisans, 2=Açıköğretim Lisans, 3=Örgün Lisans

Tablo 5. İncelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin İletişim Becerileri alt boyutuna ilişkin görüşlerinin mezuniyet türlerine göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaştığı gözlenmektedir ($F=4.402$; $p<0.05$). Elde edilen bu farkın hangi gruplar arasında ortaya çıktığını anlamak için Scheffe Testi yapılmıştır. Scheffe Testi sonuçlarına göre önlisans mezunu öğretmenler ile örgün öğretim lisans mezunu öğretmenler arasında önlisans lehine farklılık olduğu bulunmuştur. Bir başka ifadeyle önlisans mezunu öğretmenlerin İletişim Becerileri alt boyut puan ortalamaları örgün lisans mezunu öğretmenlerin İletişim Becerileri alt boyut puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksektir. Önlisans mezunu öğretmenler ile açıköğretim mezunu öğretmenler arasında ve açıköğretim mezunu öğretmenler ile örgün lisans mezunu öğretmenler arasında anlamlı düzeyde farka rastlanmamıştır.

Tablo 6. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mezuniyet Türlerine Göre Aile Katılımı Alt Boyutuna İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Aile Katılımı			
Mezuniyet Türü	n	$\bar{x}$	ss
Önlisans	84	4.39	0.45
Açıköğretim Lisans	78	4.21	0.49
Örgün Lisans	146	4.02	0.55
Toplam	308	4.17	0.53

Tablo 6.'de okul öncesi öğretmenlerinin Aile Katılımı'na göre öz-yeterlik inanç puanları incelendiğinde önlisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinin ($\bar{x}=4.39$), açıköğretim lisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinin ($\bar{x}=4.21$) ve örgün lisans mezunu öğretmenlerin ise ($\bar{x}=4.02$)'lik ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Buradan hareketle önlisans ve açıköğretim mezunu okul öncesi öğretmenlerinin Aile Katılımı'na göre öz-yeterlik inanç düzeylerinin "çok iyi"; örgün lisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinin Aile Katılımı'na göre öz-yeterlik inanç düzeylerinin ise "iyi" olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 7. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mezuniyet Türlerine Göre Aile Katılımı Alt Boyutuna İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Mezuniyet Türü	n	$\bar{x}$	ss	F	p	Fark
Önlisans	84	4.39	0.45	14.10	0.000	1-3; 2-3
Açıköğretim Lisans	78	4.21	0.49			
Örgün Lisans	146	4.02	0.55			
Toplam	308	4.17	0.53			

Levene: 1.272; $p=0.282$

1= Önlisans, 2=Açıköğretim Lisans, 3=Örgün Lisans

Tablo 7. İncelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin Aile Katılımı alt boyutuna ilişkin görüşlerinin mezuniyet türlerine göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaştığı gözlenmektedir ($F=14.10$; $p<0.05$). Elde edilen bu farkın hangi gruplar arasında ortaya çıktığını anlamak için Scheffe Testi yapılmıştır. Scheffe Testi sonuçlarına göre önlisans mezunu öğretmenler ile örgün öğretim lisans mezunu öğretmenler arasında önlisans lehine; açıköğretim lisans mezunu öğretmenlerle örgün öğretim lisans mezunu öğretmenler arasında açıköğretim lehine farklılık olduğu bulunmuştur. Bir başka ifadeyle önlisans mezunu ve açıköğretim lisans mezunu öğretmenlerin Aile Katılımı alt boyut puan ortalamaları örgün lisans mezunu öğretmenlerin Aile Katılımı alt boyut puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 8. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mezuniyet Türlerine Göre Planlama Alt Boyutuna İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Planlama			
Mezuniyet Türü	n	$\bar{x}$	ss
Önlisans	84	4.29	0.47
Açıköğretim Lisans	78	4.23	0.47
Örgün Lisans	146	3.99	0.56
Toplam	308	4.13	0.53

Tablo 8.'de okul öncesi öğretmenlerinin Planlama alt boyutuna göre öz-yeterlik inanç puanları incelendiğinde önlisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinin ($\bar{x}=4.29$), açıköğretim lisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinin ($\bar{x}=4.23$) ve örgün lisans mezunu öğretmenlerin ise ($\bar{x}=3.99$)'luk ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Buradan hareketle önlisans ve açıköğretim mezunu okul öncesi öğretmenlerinin Planlama alt boyutuna göre öz-yeterlik inanç düzeylerinin "çok iyi"; örgün lisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinin Planlama alt boyutuna göre öz-yeterlik inanç düzeylerinin ise "iyi" olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 9. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mezuniyet Türlerine Göre Planlama Alt Boyutuna İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Mezuniyet Türü	n	$\bar{x}$	ss	F	p	Fark
Önlisans	84	4.29	0.47	10.82	0.000	1-3; 2-3
Açıköğretim Lisans	78	4.23	0.47			
Örgün Lisans	146	3.99	0.56			
Toplam	308	4.13	0.53			

Levene: 1.282; p=0.279

1= Önlisans, 2=Açıköğretim Lisans, 3=Örgün Lisans

Tablo 9. İncelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin Planlama alt boyutuna ilişkin görüşlerinin mezuniyet türlerine göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaştığı gözlenmektedir ($F=14.10$; $p<0.05$). Elde edilen bu farkın hangi gruplar arasında ortaya çıktığını anlamak için Scheffe Testi yapılmıştır. Scheffe Testi sonuçlarına göre önlisans mezunu öğretmenler ile örgün öğretim lisans mezunu öğretmenler arasında önlisans lehine; açıköğretim lisans mezunu öğretmenlerle örgün öğretim lisans mezunu öğretmenler arasında açıköğretim lehine farklılık olduğu bulunmuştur. Bir başka ifadeyle önlisans mezunu ve açıköğretim lisans mezunu öğretmenlerin Planlama alt boyut puan ortalamaları örgün lisans mezunu öğretmenlerin Planlama alt boyut puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 10. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mezuniyet Türlerine Göre Öğrenme Ortamlarının Düzenlenmesi Alt Boyutuna İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Öğrenme ortamlarının düzenlenmesi			
Mezuniyet Türü	n	$\bar{x}$	SS
Önlisans	84	4.26	0.46
Açıköğretim Lisans	78	4.18	0.45
Örgün Lisans	146	4.11	0.50
Toplam	308	4.17	0.48

Tablo 10.'da okul öncesi öğretmenlerinin Öğrenme Ortamlarının Düzenlenmesi'ne göre öz-yeterlik inanç puanları incelendiğinde önlisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinin ($\bar{x}=4.26$), açıköğretim mezunu okul öncesi öğretmenlerinin ($\bar{x}=4.18$) ve örgün lisans mezunu öğretmenlerin ise ($\bar{x}=4.11$)'luk ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Buradan hareketle önlisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinin Öğrenme Ortamlarının Düzenlenmesi'ne göre öz-yeterlik inanç düzeylerinin "çok iyi"; açıköğretim ve örgün lisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinin Öğrenme Ortamlarının Düzenlenmesi'ne göre öz-yeterlik inanç düzeylerinin ise "iyi" olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 11. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mezuniyet Türlerine Göre Öğrenme Ortamlarının Düzenlenmesi Alt Boyutuna İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Mezuniyet Türü	n	$\bar{x}$	ss	F	p	Fark
Önlisans	84	4.26	0.46	2.53	0.081	-
Açıköğretim Lisans	78	4.18	0.45			
Örgün Lisans	146	4.11	0.50			
Toplam	308	4.17	0.48			

Levene: 0.920; p=0.400

1= Önlisans, 2=Açıköğretim Lisans, 3=Örgün Lisans

Tablo 11. İncelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin Öğrenme Ortamlarının Düzenlenmesi alt boyutuna ilişkin görüşlerinin mezuniyet türlerine göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmadığı gözlenmektedir ($F=2.53$; $p>0.05$). Bir başka ifadeyle önlisans mezunu açıköğretim lisans mezunu ve örgün lisans mezunu öğretmenlerin Öğrenme Ortamlarının Düzenlenmesi alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde bir fark yoktur.

Tablo 12. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mezuniyet Türlerine Göre Sınıf Yönetimi Alt Boyutuna İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart sapma Sonuçları

Sınıf Yönetimi			
Mezuniyet Türü	n	$\bar{x}$	ss
Önlisans	84	4.24	0.44
Açıköğretim Lisans	78	4.29	0.46
Örgün Lisans	146	4.10	0.53
Toplam	308	4.19	0.50

Tablo 12.'de okul öncesi öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi'ne göre öz-yeterlik inanç puanları incelendiğinde önlisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinin ($\bar{x}=4.24$), açıköğretim lisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinin ($\bar{x}=4.29$) ve örgün lisans mezunu öğretmenlerin ise ($\bar{x}=4.10$)'luk ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Buradan hareketle önlisans ve açıköğretim mezunu okul öncesi öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi'ne göre öz-yeterlik inanç düzeylerinin "çok iyi"; örgün lisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi'ne göre öz-yeterlik inanç düzeylerinin ise "iyi" olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 13. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mezuniyet Türlerine Göre Sınıf Yönetimi Alt Boyutuna İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Mezuniyet Türü	n	$\bar{x}$	ss	F	p	Fark
Önlisans	84	4.24	0.44			
Açıköğretim Lisans	78	4.29	0.46			
Örgün Lisans	146	4.10	0.53	4.28	0.015	2-3
Toplam	308	4.19	0.50			

Levene: 1.679; p=0.188

Tablo 13. İncelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi alt boyutuna ilişkin görüşlerinin mezuniyet türlerine göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaştığı gözlenmektedir ($F=4.28$; $p<0.05$). Elde edilen bu farkın hangi gruplar arasında ortaya çıktığını anlamak için Scheffe Testi yapılmıştır. Scheffe Testi sonuçlarına göre açıköğretim lisans mezunu öğretmenlerle örgün öğretim lisans mezunu öğretmenler arasında açıköğretim lehine farklılık olduğu bulunmuştur. Bir başka ifadeyle açıköğretim lisans mezunu öğretmenlerin Sınıf Yönetimi alt boyut puan ortalamaları örgün lisans mezunu öğretmenlerin Sınıf Yönetimi alt boyut puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksektir. Önlisans mezunu öğretmenler ile açıköğretim mezunu öğretmenler ve önlisans mezunu öğretmenler ile örgün lisans mezunu öğretmenler arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Tablo 14. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mezuniyet Türlerine Göre Öz-yeterlik Toplam Puanlarına İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Mezuniyet Türü	Toplam		
	n	$\bar{x}$	ss
Önlisans	84	4.33	0.38
Açıköğretim Lisans	78	4.29	0.40
Örgün Lisans	146	4.13	0.46
Toplam	308	4.22	0.43

Tablo 14.'te okul öncesi öğretmenlerinin Öz-Yeterlik İnanç Toplam puanları incelendiğinde önlisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinin ($\bar{x}=4.33$), açıköğretim lisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinin ($\bar{x}=4.29$) ve örgün lisans mezunu öğretmenlerin ise ($\bar{x}=4.13$)'lük ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Buradan hareketle önlisans ve açıköğretim mezunu okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik inanç toplam puan düzeylerinin "çok iyi"; örgün lisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik inanç toplam puan düzeylerinin ise "iyi" olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 15. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mezuniyet Türlerine Göre Öz-yeterlik Toplam Puanlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Mezuniyet Türü	n	$\bar{x}$	ss	F	p	Fark
Önlisans	84	4.33	0.38	7.44	0.001	1-3; 2-3
Açıköğretim Lisans	78	4.29	0.40			
Örgün Lisans	146	4.13	0.46			
Toplam	308	4.22	0.43			

Levene: 2.235; p=0.109

1= Önlisans, 2=Açıköğretim Lisans, 3=Örgün Lisans

Tablo 15. İncelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin Öz-yeterlik Toplam Puanlarına ilişkin görüşlerinin mezuniyet türlerine göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaştığı gözlenmektedir ($F=7.44$; $p<0.05$). Elde edilen bu farkın hangi gruplar arasında ortaya çıktığını anlamak için Scheffe Testi yapılmıştır. Scheffe Testi sonuçlarına göre önlisans mezunu öğretmenler ile örgün öğretim lisans mezunu öğretmenler arasında önlisans lehine; açıköğretim lisans mezunu öğretmenlerle örgün öğretim lisans mezunu öğretmenler arasında açıköğretim lehine farklılık olduğu bulunmuştur. Bir başka ifadeyle önlisans mezunu ve açıköğretim lisans mezunu öğretmenlerin Öz-yeterlik Toplam Puan ortalamaları örgün lisans mezunu öğretmenlerin Öz-yeterlik Toplam Puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksektir.

Sonuçlar

Bu çalışmada, resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmen olarak çalışan ve farklı türde öğretmenlik eğitimine tabi tutulan öğretmenlerin, öğretmen öz-yeterlik inançları bakımından anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu bağlamda çalışma grubuna alınan öğretmenler, mezuniyet türlerine göre “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz-yeterlik İnançları Ölçeği”nin alt boyutları olan Öğrenme Öğretme Süreci (ÖÖS), İletişim Becerileri (İB), Aile Katılımı (AK), Planlama (PL), Öğrenme Ortamlarının Düzenlenmesi (ÖOD) Sınıf Yönetimi (SY) ve Ölçek Toplam Puanı üzerinden ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Özellikle açıköğretim okul öncesi öğretmenliği/öğretmenleri ile ilgili alan yazında daha önce hiçbir çalışmaya rastlanmamış olunması, bu çalışma sonuçlarının alan yazın ekseninde tartışılmasını zorlaştırmıştır. Zira Açıköğretim Okul Öncesi Öğretmenliği Programı’nın açık öğretim bağlamında muadili olarak kabul edilebilecek Açıköğretim İngilizce Öğretmenliği Programı ile ilgili bazı bilimsel çalışmalar bulunmaktadır (Ayдын ve Kara, 2004; Çakır, 2005; Şakar, 2001).

Çalışma sonuçlarına göre; önlisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinin sırasıyla Öğrenme Öğretme Süreci, Aile Katılımı, Planlama, Öğrenme Ortamlarının Düzenlenmesi ve Sınıf Yönetimi’ne göre öz-yeterlik inanç düzeylerinin “çok iyi”; açıköğretim lisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinin sırasıyla Öğrenme Öğretme Süreci, Aile Katılımı, Planlama ve Sınıf Yönetimi’ne göre öz-yeterlik inanç

düzeylerinin “çok iyi” ve Öğrenme Ortamlarının Düzenlenmesi’ne göre öz-yeterlik inanç düzeylerinin “iyi” olduğu görülmüştür. Örgün lisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinin Öğrenme Öğretme Süreci, Aile Katılımı, Planlama, Öğrenme Ortamlarının Düzenlenmesi ve Sınıf Yönetimi’ne göre öz-yeterlik inanç düzeylerinin ise “iyi” olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca önlisans, açıköğretim lisans ve örgün lisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinin tümünün İletişim Becerileri’ne göre öz-yeterlik inanç düzeylerinin “çok iyi” olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öz-yeterlik inanç toplam puan düzeyleri ekseninde yapılan değerlendirme sonucunda önlisans ve açıköğretim mezunu okul öncesi öğretmenlerinin yine “çok iyi”; örgün lisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinin düzeylerinin ise “iyi” olduğu anlaşılmıştır. Çalışmanın bu bulguları Gömleksiz ve Serhatlıoğlu, (2013) ve Kesgin’in (2006) çalışma bulgularıyla örtüşmektedir.

Bu çalışmada aynı zamanda okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik inanç düzeylerinin mezuniyet türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığı da ele alınmıştır. Bu yönde ulaşılan sonuçlara göre, önlisans mezunu ve açıköğretim lisans mezunu öğretmenlerin Öğrenme Öğretme Süreci alt boyut puan ortalamaları örgün lisans mezunu öğretmenlerin Öğrenme Öğretme Süreci alt boyut puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksektir. Bu bulgu Kesgin’in (2006) bulgularıyla paralellik göstermektedir. Doğrudan okul öncesi öğretmenleri ile yapılmamış olsa da Çapri ve Çelikkaleli’nin (2008) bulguları ile örtüşmemektedir.

Bir diğer alt boyuta ilişkin farklılık İletişim Becerileri puanları arasında gözlenmiştir. Önlisans mezunu öğretmenlerin İletişim Becerileri alt boyut puan ortalamaları örgün lisans mezunu öğretmenlerin İletişim Becerileri alt boyut puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksektir. Bu bulgu Kesgin’in (2006) bulgularıyla paralellik göstermekte, Çapri ve Çelikkaleli’nin (2008) bulguları ile örtüşmemektedir. Ayrıca Baykara-Pehlivan (2005) tarafından öğretmen adaylarının iletişim becerileri üzerine yürütülen araştırma sonuçları da öğretim yılı arttıkça iletişim becerilerinin de arttığını ortaya koymaktadır. Ancak bu çalışmada iletişim beceri ortalamaları bakımından en yüksek puana önlisans mezunlarının ulaştığı görülmektedir. Önlisans mezunu öğretmenler ile açıköğretim lisans mezunu öğretmenler arasında ise anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Bir diğer alt boyuta ilişkin farklılık Aile Katılımı puanları arasında gözlenmiştir. Önlisans mezunu ve açıköğretim lisans mezunu öğretmenlerin Aile Katılımı alt boyut puan ortalamaları örgün lisans mezunu öğretmenlerin Aile Katılımı alt boyut puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksektir. Bu bulgu Kesgin’in (2006) bulgularıyla paralellik göstermekte, Çapri ve Çelikkaleli’nin (2008) bulguları ile örtüşmemektedir.

Çalışmanın bir başka sonucu, okul öncesi öğretmenlerinin Planlama alt boyutuna ilişkin görüşlerinin mezuniyet türlerine göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmıştır. Planlama alt boyutuna göre önlisans mezunu öğretmenler ile örgün öğretim lisans mezunu öğretmenler arasında önlisans lehine; açıköğretim lisans mezunu öğretmenlerle örgün öğretim lisans mezunu öğretmenler arasında

açıköğretim lehine farklılık oluştuğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu Kesgin'in (2006) bulgularıyla paralellik göstermekte, Çapri ve Çelikkaleli'nin (2008) bulguları ile örtüşmemektedir.

Diğer bir sonuç olarak ele alındığında okul öncesi öğretmenlerinin Öğrenme Ortamlarının Düzenlenmesi alt boyutuna ilişkin görüşlerinin mezuniyet türlerine göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmadığı yönündedir. Bir başka ifadeyle önlisans mezunu, açıköğretim lisans mezunu ve örgün lisans mezunu öğretmenlerin Öğrenme Ortamlarının Düzenlenmesi alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde bir fark yoktur. Bu sonuç hem Kesgin'in (2006) bulgularıyla hem de Çapri ve Çelikkaleli'nin (2008) bulguları ile örtüşmemektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi alt boyutuna ilişkin görüşlerinin mezuniyet türlerine göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaştığı gözlenmektedir. Buna göre açıköğretim lisans mezunu öğretmenlerle örgün öğretim lisans mezunu öğretmenler arasında açıköğretim lehine farklılık oluştuğu bulunmuştur. Doğrudan öz-yeterlik inancı üzerine yapılmamış olsa da Denizel-Güven ve Cevher (2005), okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerini inceledikleri çalışmada önlisans mezunu öğretmenler ile örgün lisans mezunu öğretmenler arasında önlisans lehine anlamlı fark bulmuşlardır. Dolayısıyla Denizel-Güven ve Cevher'in (2005) bulguları, bu çalışma bulgularıyla örtüşmemektedir. Bununla birlikte önlisans mezunları ile açıköğretim lisans mezunları arasında ve önlisans mezunları ile örgün Lisans mezunları arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin Öz-yeterlik Toplam Puanlarına ilişkin görüşlerinin mezuniyet türlerine göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaştığı gözlenmektedir. Buna göre önlisans mezunu öğretmenler ile örgün öğretim lisans mezunu öğretmenler arasında önlisans lehine; açıköğretim lisans mezunu öğretmenlerle örgün öğretim lisans mezunu öğretmenler arasında açıköğretim lehine farklılık oluştuğu bulunmuştur. Bu bulgu Kesgin'in (2006) bulgularıyla paralellik göstermekte, Çakır (2005), Çapri ve Çelikkaleli (2008) ve Gömleksiz ve Serhatlıoğlu'nun (2013) bulgularıyla örtüşmemektedir.

Tartışma

Çalışma sonuçları yeniden ele alındığında; önlisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinin tüm alt boyut öz-yeterlik inanç düzeylerinin "çok iyi"; açıköğretim lisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinin "Öğrenme Ortamlarının Düzenlenmesi" hariç, diğer tüm alt boyut öz-yeterlik inanç düzeylerinin "çok iyi" olduğu görülmüştür. Örgün lisans mezunu okul öncesi öğretmenlerinin ise İletişim Becerileri hariç tüm alt boyut öz-yeterlik inanç düzeylerinin ise "iyi" olduğu sonucuna varılmıştır. Toplam öz-yeterlik puan ortalamaları de dikkate alındığında önlisans mezunu öğretmenlerin en yüksek ortalamaya sahip oldukları, örgün lisans mezunlarının ise en düşük ortalamaya sahip oldukları anlaşılmıştır.

Alan yazında yüksek öz-yeterliğine sahip öğretmenlerin düşük öz-yeterliğe sahip öğretmenlere kıyasla öğrencilerine öğrenme sürecinde çok farklı geri bildirimler sunduklarını, sınıflarında daha fazla akademik başarıya odaklandıklarını ve daha düşük seviyelerde tükenmişlik yaşadıkları vurgulanmaktadır (Betoret, 2006; Rubeck 1990; Skaalvik ve Skaalvik, 2010). Bu bağlamda çalışmaya alınan okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik inançlarının “Çok iyi” ve “İyi” düzeylerinde olması, ülkemiz okul öncesi eğitimi adına sevindirici bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Ancak özellikle ülkemizde okul öncesi öğretmenleri ile yürütülen bazı çalışma sonuçları okul öncesi öğretmenlerinin yüksek düzeyde tükenmişlik yaşadıklarını belirtmektedir (Acun Kapıkıran, 2003; Akman, Taşkın, Özden ve Çörtü, 2010; Deniz Kan, 2008; Yılmaz Toplu, 2012; Tuğrul ve Çelik, 2002). Dolayısıyla okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik inanç düzeyleri ile tükenmişlik düzeylerinin aynı örnekleme incelendiği çalışmalar yapılması gerekliliği sonucuna ulaşılabilir.

Ayrıca mezuniyet türlerine göre öz-yeterlik inanç düzeylerinin farklılık göstermediği de tekrar ele alınabilir. Bu sonuçlar kapsamında önlisans mezunu öğretmenlerin Öğrenme Öğretme Süreci, İletişim Becerileri, Aile Katılımı, Planlama ve toplam öz-yeterlik puan ortalamaları, Örgün lisans mezunlarının puan ortalamalarından anlamlı düzeyde ve önlisans lehine farklılaşmaktadır. Açıköğretim lisans mezunu öğretmenlerin ise Öğrenme Öğretme Süreci, Aile Katılımı, Planlama, Sınıf Yönetimi ve toplam öz-yeterlik puan ortalamaları, örgün lisans mezunlarının puan ortalamalarından anlamlı düzeyde ve Açıköğretim lehine farklılaşmaktadır. Önlisans ve açıköğretim lisans mezunlarının hiçbir alt boyutta ve toplam öz-yeterlik puan ortalamaları arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Son olarak mezuniyet türlerine göre anlamlı bir farkın oluşmadığı tek bir alt boyut olduğu görülmüştür: Öğrenme Ortamlarının Düzenlenmesi. Oysa eğitim fakülteleri kapsamında örgün öğretmenlik eğitimi alan okul öncesi öğretmenlerinin, önlisans ve açıköğretim mezunu okul öncesi öğretmenlerinden daha yüksek öz-yeterlik inancına sahip olmaları beklenirdi. Sonuçların bu şekilde çıkması bazı sebeplerden kaynaklanabilir. Aşağıda bu sebepler açıklanmaya çalışılmıştır.

Önlisans Çocuk Gelişimi Programlarına ya da Açıköğretim Okul Öncesi Öğretmenliği Programına öğrenci olarak katılabilmenin ilk ve değişmez şartı kız meslek liselerinin “Çocuk Gelişimi ve Eğitimi” bölümünden mezun olmaktır. Oysa örgün Okul Öncesi Öğretmenliği Programları için böyle bir ön koşul olmadığı gibi her üç puan türünden de (eşit ağırlık, sözel ve sayısal) öğrenci kabul etmektedir. Dolayısıyla önlisans ve açıköğretim lisans mezunu öğretmenlerin orta öğretimin başında henüz 14-15’li yaşlarda kendilerini “okul öncesi öğretmeni” olarak ya da olmak üzere şartlandırdıkları düşünülebilir. Bu bakımdan önlisans ve açıköğretim lisans mezunu öğretmenlerin, örgün lisans mezunu öğretmenlere kıyasla kendilerini öz-yeterlik bakımından daha yeterli hissetmiş olmaları mümkündür.

İkinci olarak ülkemizde okul öncesi eğitim son yıllarda ciddi bir çıkış yakalamıştır. Bu bağlamda okul öncesi öğretmenliği programları ve dolayısıyla mezunlarının daha kolay bir şekilde devlette görev yapabilme olasılığı doğurduğu söylene-

bilir. Böylelikle, örgün okul öncesi öğretmenliğini seçen kişilerin, lise yaşamında belki de hiç aklında olmayan bir branşa yönelebildikleri düşünülebilir. Çünkü örgün okul öncesi öğretmenliği programının sözel, sayısal ve eşit ağırlık bölümlerinin hepsinden öğrenci kabul ettiği daha önce vurgulanmıştı. Dolayısıyla lise itibarıyla okul öncesi ortamının ne olduğunu bilen ve buna göre eğitimini sürdüren önlisans ve açıköğretim lisans mezunu öğretmenlerin öz-yeterlik inançlarının örgün lisans mezunu öğretmenlerden daha yüksek olması normal gözükmektedir.

Bu anılan sebeplere ilaveten örgün okul öncesi öğretmenliği mezunu öğretmenlerin, diğer iki grupta kıyaslandığında belli avantajları da bulunmaktadır. Önlisansa kıyasla 4 yıllık eğitime tabi oluşları, açıköğretime kıyasla yüz yüze eğitim alışları bu avantajlardan bazılarıdır. Örgün okul öncesi öğretmenlerinin bu 4 yıllık yüz yüze eğitim süreci sırasında çok çeşitli akademisyenlerden ders aldıkları söylenebilir. Çok sayıda akademisyenle etkileşim ve doğrudan bir yaşantı süreci, öğretmen adaylarının öğrenme-öğretme sürecine yönelik hassasiyetlerini artırmış olabilir. Bu nedenle örgün lisans mezunu okul öncesi öğretmenleri sınıf ortamında yaptıkları etkinliklerde ve öğrencileriyle yaşadıkları etkileşimlerde, öğrencilerine daha yararlı olmak ve mümkün olduğunca az düzeyde olumsuz etki etmek adına kendilerini daha fazla sorgulamaya gidiyor olabilirler. Dolayısıyla öz-yeterlik inancının ölçülmeye çalışıldığı ölçme aracına bu sorgulamaları nedeniyle daha hassas yaklaşmış olmaları mümkün gözükmektedir. Böylelikle önlisans ve açıköğretim lisans mezunu öğretmenlerden daha düşük öz-yeterlik puanına ulaştıkları söylenebilir.

Öneriler

Bu çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin mezuniyet türlerine göre öz-yeterlik inanç düzeylerinin karşılaştırmasına çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlar ışığında bazı öneriler aşağıda sunulmuştur.

Özellikle Açıköğretim lisans mezunu okul öncesi öğretmenleri ile ilgili hiçbir çalışmaya rastlanmamış olunmasından hareketle bu çalışmanın, araştırmacıların bu yöndeki farkındalıklarını artırabilir.

Çalışma sadece nicel veriler üzerinden tamamlanmıştır. Başka ve daha büyük örneklerde ve nitel verilerle desteklenerek yeniden ele alınabilir.

Okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik düzeyleri ile tükenmişlik, mesleki doyum vb. özelliklerinin birlikte ele alındığı çalışmalar gerçekleştirilebilir.

Farklı branşlardaki öğretmen meslek lisesi mezunu olan ve olmayan öğretmenlerin öz-yeterlik düzeyleri incelenebilir.

Yürürlükten kaldırılan öğretmen meslek liselerinin (MEB, 2014) yeniden ele alınarak işlerliğinin artırılması sağlanabilir. Bu kapsamda Eğitim Fakültelerine sa-

dece öğretmen meslek lisesi mezunlarının kabulü ya da yüksek düzeyde ek puan sağlanması benzeri uygulamalar yapılabilir. Kız meslek liseleri içinde yer alan “çocuk gelişimi ve eğitimi” bölümünün de öğretmen meslek liselerine taşınması da anlamlı görülmektedir.

Kaynakça

ACUN-KAPIKIRAN, N. (2003) Okul Öncesi Öğretmenlerinde Tükenmişliğin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, **Eğitim Araştırmaları Dergisi**, 13: 73-78.

AKMAN, B., TAŞKIN, N., ÖZDEN, Z. ve ÇÖRTÜ, F. (2010). Okul öncesi öğretmenlerinde tükenmişlik üzerine bir çalışma. **İlköğretim Online**, IX (2), 807-815.

ALTUNYA, N. (2008). *Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Deneyimi (1848-2008)*, Yenibosna-İstanbul: Uygun Basım.

ARAL, N., KANDIR, A. ve CAN Yaşar M. (2002). *Okul Öncesi Eğitim ve Okul Öncesi Eğitim Programı*, İstanbul: Ya-pa yayınları.

ARAS S. ve SÖZEN, S. (2012). Türkiye, Finlandiya ve Güney Kore’de öğretmen yetiştirme programlarının incelenmesi. http://kongre.nigde.edu.tr/xufbmek/dosyalar/tam_metin/pdf/2527-31_05_2012-11_40_01.pdf adresinden 28.05.2014 tarihinde erişildi.

ATANUR-Baskan, AYDIN, A. ve MADDEN, T. (2006). Türkiye’deki Öğretmen Yetiştirme Sistemine Karşılaştırmalı Bir Bakış. **Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, XV, 1: 35-42.

AYDIN, S. ve KARA, E. (2004). Açıköğretim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Programı örneğinde, çevrimiçi eğitim programı yönetimi ve etkinliğinin araştırılması. **The Turkish Online Journal of Educational Technology**, III, 2: 83-90.

AZAR, A. (2011). Türkiye’deki Öğretmen Eğitimi Üzerine Bir Söylem: Nitelik mi, Nicelik mi? **Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science**, I, 1: 36-38.

BAKIRCIOĞLU, R. (2012). *Eğitim ve Psikoloji Sözlüğü*, Ankara: Anı Yayıncılık.

BALIM, A. , ARGUN, Y. ve CÜEZ, T. (2006). Türkiye ve Macaristan’daki Okul Öncesi Eğitim Yaklaşımlarının İncelenmesi. **Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi**, 19: 80-88.

BANDURA, A. (1997). *Self-Efficacy: The Exercise of Control*, New York: W.H. Freeman/Times Books/ Henry Holt & Co.

Banks, J. and Frost, D. (2012). Teacher self-efficacy, voice and leadership: towards a policy framework for education international. A report on an international survey of the views of teachers and teacher union officials. Education International Research Institute. http://download.ei-ie.org/Docs/WebDepot/teacher_self-efficacy_voice_leadership.pdf adresinden 28.05.2014 tarihinde erişildi.

BAYKARA Pehlivan, K. (2008). Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Algıları Üzerine Bir Çalışma. **İlköğretim Online**, IV, 2: 17-23.

BETORET, F. D. (2006). Stressors, Self-Efficacy, Coping Resources, and Burn Out Among Secondary School Teachers in Spain. **Educational Psychology**, XXVI, 4: 519-539.

BİLİR, A. (2011). Türkiye’de Öğretmen Yetiştirmenin Tarihsel Evrimi ve İştiham Politikaları, **Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, XXXIV, 2: 223-246.

BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., ÇAKMAK, E. , AKGÜN, Ö., KARADENİZ, Ş. , DEMİREL, F.(2008). **Bilimsel Araştırma Yöntemler**, Ankara: Pegem Akademi.

BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2012). Örneklem Yöntemleri. <http://w3.balikesir.edu.tr/~msackes/wp/wp-content/uploads/2012/03/BAY-Final-Konulari.pdf> (Erişim Tarihi: 15.05.2014).

CAN, A. (2014). **SPSS ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi (3. Baskı)**, Ankara: Pegem Yayıncılık.

COHEN, L. & Manion, L. (1994). **Research Methods In Education (Fourth Edition)**, USA: Routledge.

ÇAKIR, Ö. (2005). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı ve Eğitim Fakülteleri İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı Öğrencilerinin Mesleğe Yönelik Tutumları ve Mesleki Yeterlik Algıları. **İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, VI, 9: 27-42.

ÇAPRI, B. ve ÇELİKKALELİ, Ö. (2008). Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe İlişkin Tutum Ve Mesleki Yeterlik İnançlarının Cinsiyet, Program Ve Fakültelerine Göre İncelenmesi. **İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, IX, 15: 33-53.

DEĞER, M. (2011). Sosyal Öğrenme Kuramı. (Ed: İbrahim Yıldırım). **Eğitim Psikolojisi İçinde. 3. (Baskı)**, Ankara: Anı Yayıncılık.

DENİZ KAN, Ü. (2008). Bir Grup Okul Öncesi Öğretmeninde Tükenmişlik Durumunun İncelenmesi. **Kastamonu Eğitim Dergisi**, XVI, 2: 431-438.

DENİZEL-GÜVEN, E. ve CEVHER, F. N. (2005). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. **Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, II, 18: 1-22.

DOĞAN, C. (2005). Türkiye’de Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Politikaları ve Sorunları. **Sosyoloji Konferansları Dergisi**, 29: 143-162.

GÖMLEKSİZ, M. N. ve SERHATLIOĞLU, B. (2013). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz-Yeterlik İnançlarına İlişkin Görüşleri, **Turkish Studies**, VIII, 7: 201-221.

GUO, Y., JUSTICE L. M., SAWYER, B. & TOMPKINS, V. (2011). Exploring Factors Related to Preschool Teachers' Self-Efficacy. **Teaching and Teacher Education**. XXVII, 5: 961-968.

GUO, Y., PİASTA, S. B., JUSTICE L. M. & KADERAVEK, J. N. (2010). Relations among Preschool Teachers' Self-Efficacy, Classroom Quality, and Children's Language and Literacy Gains. **Teaching and Teacher Education**. XXVI,4: 1094-1103.

GÜLER, D. S. ve ÖZTÜRK, F. (2003). Türkiye'de Okul Öncesi Öğretmeni Yetiştirmeye Dönük İlk Program ve Uygulamalar. **Eğitim Bilimleri ve Uygulama**, II, 4: 261-275.

GÜRKAN, T. (2005). Öğretmen Nitelikleri, Görev ve Sorumlulukları, **Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular İçinde** (Ed: Ayla Oktay ve Özgül Polat Unutkan). İstanbul: Morpa Yayınları.

KARAKÜTÜK, K. (2001). **Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Bilimleri Paneli, 23 Kasım 2000**, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Yayın No:185.

KAVCAR, C. (2002). "Cumhuriyet Döneminde Dal Öğretmeni Yetiştirme" **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, XXXV, 1: 1-13.

KESGİN, E. (2006). *Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Öz-yeterlik Düzeyleri ile Problem Çözme Yaklaşımlarını Kullanma Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Denizli ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.

KUZU, A. (2009). Öğretmen Yetiştirme ve Mesleki Gelişimde Eylem Araştırması. **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, II, 6: 425-433.

KÜÇÜKOĞLU, A.ve KIZILTAŞ, E. (2012). Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya, Rusya ve Türkiye Okul Öncesi Öğretmen Yetiştirme Programlarının Karşılaştırılması, **İlköğretim Online**, XI, 3: 660-670.

MEB (1973). Milli Eğitim Temel Kanunu. http://personel.meb.gov.tr/daireler/mevzuat/mevzuatlar/milli_egitim_temel_kanunu_1739.pdf (Erişim Tarihi: 28.05.2014).

MEB (2014). "Mesleki ve Teknik Ortaöğretimde Okul Çeşitliliğinin Azaltılması" Hakkında Genelge. http://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_05/05032901_okuletilili_genelge.pdf adresinden 04.02.2015 tarihinde erişildi.

MİLLER, P. (2008). **Gelişim Psikolojisi Kuramları**, İstanbul: İmge Kitabevi.

OKÇABOL, R., AKPINAR, Y., CANER, A., ERKTİN, E., Gök, F., ÜNLÜ-HİSARCIKLİ, Ö. (2003). *Öğretmen Yetiştirme Araştırması (Survey of Teacher Training)*, Ankara : Eğitim Sen Yayınları.

OKTAY, A. (1991). *Okul Öncesi Öğretmen Özellikleri ve Öğretmen Yetiştirme. Ya-Pa 7. Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, Eskişehir*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

ÖZOĞLU, M. (2010). *Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Sisteminin Sorunları*, Ankara: SETA.

PLOTNİK, R. (2009). *Psikolojiye Giriş*, İstanbul: Kaknüs Yayınları.

SENEMOĞLU, N. (2001). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim (3. Baskı)*, Ankara: Gazi Kitabevi.

RUBECK, M. L. H. (1990). *Path Analytical Model of Variable that Influence Science and Chemistry Teaching Self-efficacy and Outcome Expectancy in Middle School Science Teachers*. Unpublished Doctoral Dissertation. Kansas State University, USA. <http://search.proquest.com/docview/303876483?accountid=16733> adresinden 15.05.2014 tarihinde erişildi.

SKAALVİK, E. M. & SKAALVİK, S. (2010). Teacher Self-efficacy and Teacher Burn Out: A Study of Relations, *Teaching and Teacher Education*, 26, 1059-1069.

SÖNMEZ, V. (2012). *Program Geliştirmede Öğretmen Elkitabı (17. Basım)*, Ankara: Anı Yayıncılık.

ŞAHİN, Ç. vd. (2013). Okul öncesi Öğretmen Yetiştirme Programı Hakkında Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, XIV, 1: 101-118.

ŞAKAR, N. (2001). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, III, 1:175-188.

ŞİŞMAN, M. (2009). Öğretmen Yeterlilikleri: Modern Bir Söylem ve Retorik. *İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, X, 3: 63-82.

TAŞDEMİRCİ, E.(2002). Yüzyılımızın başından günümüze kadar Türkiye’de öğretmen yetiştirme sisteminde çağdaş pedagoji akımları. *Reform Pedagojisi, Eğitim Bilimleri, Okul Reformu, Öğretmen Eğitimi ve Dr. Halil Fikret Kanad* (Editörler: B. Özdoğan, H. Schwenk, S. Uygun). Ankara: Ankara Üniversitesi EBF Yayınları.

TED, (2009). *Öğretmen Yeterlilikleri*, Ankara: Türk Eğitim Derneği. http://portal.ted.org.tr/genel/yayinlar/Ogretmen_Yeterlik_Kitap.pdf adresinden 28.05.2014 tarihinde erişildi.

TEPE, D., ve DEMİR, K. (2012). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz-Yeterlik İnançları Ölçeği. **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, XII, 2: 137-158.

TSCHANNEN-Moran, M., Hoy, A. W. and Hoy, W. K. (1998). Teacher Efficacy: Its Meaning and Measure. http://mxtsch.people.wm.edu/Scholarship/RER_TeacherEfficacy.pdf adresinden 23.03.2014 tarihinde erişildi.

TUĞRUL, B. ve ÇELİK, E. (2002). Normal Çocuklarla Çalışan Anaokulu Öğretmenlerinde Tükenmişlik. **Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, II,12: 1-11.

ÜN AÇIKGÖZ, K. (2005). **Etkili Öğrenme ve Öğretme (6. Baskı)**, İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.

YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2000). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

YILMAZ TOPLU, N. (2012). *Okul Öncesi ve İlköğretim Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

YÖK. (1998). **“Cumhuriyet Döneminde Öğretmen Yetiştirme Tarihi Gelişimi”** Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi ile İlgili Rapor. Ankara.

